SISÄMINISTERIÖ

Sisäministeri Paula Risikon kuuleminen valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostossa keskiviikkona 15.11.2017

HE 106/2017 vp Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2018

VUODEN 2018 TALOUSARVIOESITYS PL 26

Asiantuntijakuulemisten aikana esille nousseita kysymyksiä/teemoja ja budjetin kipupisteet, ministerille ennakkoon lähetetyt kysymykset:

1) Poliisikoulutuksen houkuttelevuus kriteerit täyttäville hakijoille. Hakijoita on paljon, mutta kaikkia 400 paikkaa ei kuuleman mukaan ole täytetty, vaan hakukriteerit on täyttänyt vain 340 hakijaa.
2) Valiokunnan kuuleman poliisiosaston johdon mukaan vuosittaisen 400 poliisikouluopiskelijan avulla pystytään kuromaan ja ylläpitämään riittävä poliisimäärä. Järjestön edustajan mielestä uusia opiskelijoita on kuitenkin otettu vain 340 ja kyseisillä vuosittaisilla sisäänotoilla poliisitarve ei täyty. Mikä on ministerin näkemys koulutettavien ja valmistuvien poliisien määrän riittävyydestä?
3) Näkemys poliisikoulutuksen opintososiaalisten etuuksien (kuten asuminen, ruoka, päivärahat) palauttamisesta ja sen vaikutuksesta koulutuksen houkuttelevuuteen. Mikä on hinta-arvio etuuksien palauttamisesta? Miksi amk-koulutuksessa etuuksia ei voitaisi maksaa, jos niitä maksetaan maanpuolustuskorkeakoulussa?
4) Näkemys poliisien nimikylttien muuttamisesta muihin tunnisteisiin (edes joissakin tehtävissä). Mielenilmausten yhteydessä on otettu kuvia poliisien nimikylteistä. Kuvia ja nimen kautta löytyneitä tietoja perheestä, kotiosoitteesta, harrastuksista yms. on levitetty somessa. Voidaanko tällainen toiminta kriminalisoida, on eräänlaista vainoamista, eikä myöskään lisää poliisityön houkuttelevuutta?
5) Ruotsinkielisten hakijoiden määrä poliisikoulutuksessa
6) Näkemys poliisin resurssien riittävyydestä ennaltaehkäisevään työhön
7) Raskaan liikenteen valvonta ja onko valvontamäärät sillä tasolla kuin luvattiin, kun liikkuva poliisi lakkautettiin?
8) Lievien rikosten tutkiminen ja tutkimatta jättäminen, vaikutus kansalaisten turvallisuuden tunteeseen
9) Mitä voidaan tehdä rikosten tutkinta-aikojen lyhentämiseksi ja selvittämisprosenttien nostamiseksi?
10) Voitaisiinko Suomeen soveltaa esim. Tanskan mallia tiettyjä tehtäviä hoitavien poliisien pikakoulutuksesta? Tanskassa on kuulemma käytetty 6 kk pikakoulutusta, jonka jälkeen työskentelyä 5 vuotta ja sitten edelleen täydennyskoulutus, jos on kiinnostunut vakituisesta poliisin työstä.
11) Poliisin varustetason riittävyys terrorismin torjunnassa
12) Arvio Suomessa olevien paperittomien henkilöiden määrästä. Onko harkittu poikkihallinnollista selvitystä, miten paperittomia henkilöitä kohdellaan eri hallinnonaloilla?
13) Mitä keinoja on rajoittaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen henkilön oikeutta jättää uusi turvapaikkahakemus? Miten uudelleen jätettyjen hakemusten käsittelyä on nopeutettu?
14) Turvapaikkahakemusten määrä vuonna 2017. Hakemusten jakautuminen täysin uusiin, siirrettyihin ja uudelleen jätettyihin hakemuksiin.
15) Hallinnonalan kipupisteet talousarvioesityksessä

SISÄMINISTERIÖ

1) Poliisikoulutuksen houkuttelevuus kriteerit täyttäville hakijoille. Hakijoita on paljon, mutta kaikkia 400 paikkaa ei kuuleman mukaan ole täytetty, vaan hakukriteerit on täyttänyt vain 340 hakijaa.

2) Valiokunnan kuuleman poliisiosaston johdon mukaan vuosittaisen 400 poliisikouluopiskelijan avulla pystytään kuromaan ja ylläpitämään riittävä poliisimäärä. Järjestön edustajan mielestä uusia opiskelijoita on kuitenkin otettu vain 340 ja kyseisillä vuosittaisilla sisäänotoilla poliisitarve ei täyty. Mikä on ministerin näkemys koulutettavien ja valmistuvien poliisien määrän riittävyydestä?

Tämän hetkisen poistumaennusteen mukaan poliisihenkilöstön vuotuinen kokonaispoistuma (eläke + muu poistuma) vuoteen 2026 asti on 226 - 274 poliisimiestä/vuosi. Tämän ylittävät vuotuiset valmistuvien määrät lisäävät koulutettujen, virkaikäisten poliisien määrää. Koulutettujen poliisien tarve riippuu poliisille kunakin vuonna myönnetystä budjettirahoituksesta ja sen mahdollistamasta henkilötyövuosien määrästä.

Tämän hetkisen ennusteen mukaan koulutettujen, virkaikäisten poliisien määrä tulee pysymään suhteellisen vakiona (n. 7250) vuoden 2019 alkuun asti, jolloin poliisimiesten määrä alkaa kasvaa nopeudella 100 - 150/vuosi. Pitkällä aikavälillä muutosnopeus riippuu vuodelle 2019 ja siitä eteenpäin tehtävistä aloituspaikkamäärää koskevista päätöksistä.

Vuonna 2017 opintonsa aloittaneet opiskelijat valmistuvat vuonna 2020. Parhaillaan käsillä olevaan poliisipulaan tällä ei ole vaikutusta, koska se johtuu vuosien 2012 - 2014 erittäin pienistä sisäänotoista (mm. 100 aloituspaikkaa vuonna 2013), jotka taas perustuivat tuolloiseen käsitykseen poliisin budjetin ja siten poliisimiesten määrän kehityksestä. Poliisitoimen pitkäjänteinen resursointi on ainoa ratkaisu näihin ongelmiin.

Poliisihallinnossa on linjattu, että poliisiopiskelijoiden laadusta ei ole varaa tinkiä. Tämän takia Poliisiammattikorkeakoulun valintakriteerit tulee hakijan täyttää ennen kuin tulee valituksi poliisiopiskelijaksi. Tämä on poliisille imagokysymys ja laadunvalvontaa etupainotteisesti. Poliisi organisaationa katsoo, että sillä ei ole varaa ns. valintavirheisiin.

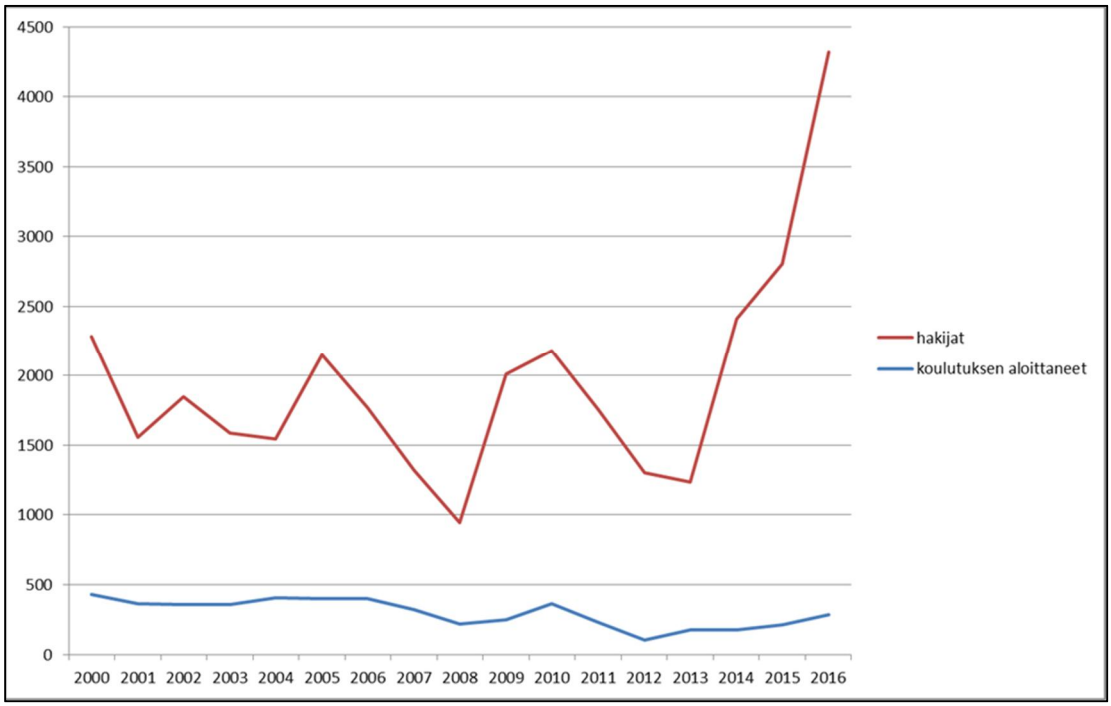
Poliisin kesällä 2017 valmistunut opiskelijarekrytointistrategia pureutuu poliisiopiskelijoiden rekrytointihaasteisiin ja erilaisiin toimenpiteisiin asiassa.

3) Näkemys poliisikoulutuksen opintososiaalisten etuuksien (kuten asuminen, ruoka, päivärahat) palauttamisesta ja sen vaikutuksesta koulutuksen houkuttelevuuteen. Mikä on hinta-arvio etuuksien palauttamisesta? Miksi amk-koulutuksessa etuuksia ei voitaisi maksaa, jos niitä maksetaan maanpuolustuskorkeakoulussa?

Aiemmin opintososiaaliset edut tulivat pääosin poliisiopiskelijoille opiskelupaikan saamisen myötä automaattisesti Poliisiammattikorkeakoulun kautta organisoituina. Nykyjään poliisialan opiskelijoilla on oikeus opintotukilainsäädännön mukaiseen opintorahaan, opintolainan valtiontakaukseen ja asumislisään. Lisäksi poliisialan ammattikorkeakouluopiskelijat saavat ilmaiseksi käyttöönsä valtion omistaman poliisin virkapuvun.

Maanpuolustuskorkeakoulu on viimeinen korkeakoulu, jossa vielä on Suomen normaalista opintotukijärjestelmästä poikkeavat opintososiaaliset etuudet. Millään koulutusalalla yleisestä korkeakouluopiskelijoiden opintotukijärjestelmästä poikkeamista ei pidetä motivaatiotekijänä hakeutua opintoihin. Myös Poliisiammattikorkeakoulun hakijakyselyistä käy selvästi ilmi, että hakumotivaatio muodostuu koulutusalaa ja ammattia kohtaan tunnetusta mielenkiinnosta, ei ilmaisista aterioista. Poliisiammattikorkeakoulun poikkeavasti tuettuun koulutukseen on voinut viimeksi hakea vuonna 2013, ja hakijoiden määrä on sen jälkeen ol-

lut korkeampi kuin sitä ennen (ks. kuva alla). Ikäluokkien pienentyessä kilpailu hyvistä opiskelijoista eri koulutusalojen kesken tietenkin kiihtyy.



4) Näkemys poliisien nimikylttien muuttamisesta muihin tunnisteisiin (edes joissakin tehtävissä). Mielenilmausten yhteydessä on otettu kuvia poliisien nimikylteistä. Kuvia ja nimen kautta löytyneitä tietoja perheestä, kotiosoitteesta, harrastuksista yms. on levitetty somessa. Voidaanko tällainen toiminta kriminalisoida, on eräänlaista vainoamista, eikä myöskään lisää poliisityön houkuttelevuutta?

Nimilaatta. Poliisihallitus sai sisäministeriöltä 25.9.2017 lausuntopyynnön SPJL ry:n esityksestä. SPJL oli esityksessään tuonut esille muun muassa ehdotukset suojata poliisin yksityiselämä rikosoikeudellisin keinoin sekä luopumisen nimilaatan käytöstä. Poliisihallitus on antanut asiassa lausunnon (POL-2017-24725) ja toimittanut sen mukana liitteen, jossa on käsitelty poliisin virkapukua ja yksilöintiä koskevaa sääntelyä ja sen kehittämistä (POL-2017-27035).

Lausunnossa ja mainitussa liitteessä todetaan, että poliisin virkapuvussa käytettävät nimilaatat korvattaisiin tunnistelaatoilla. Tunnistelaatassa olisi vähintään virkamiehen sukunimi tai sen sijasta kirjannumeroyhdistelmä. Poliisitoiminnassa on tullut vastaan erityistilanteita, joissa virkamiehen yksityisyyden suojaaminen tulee kysymykseen.

SISÄMINISTERIÖN EHDOTUKSET POLIISIN VIRKAPUVUSSA KÄYTETTÄVÄN NIMILAATAN KORVAAMISESTA TUNNISTELAATALLA JA RANGAISTAVUUDEN ARVIOINTI:

Digitalisaatio on eräs yhteiskunnallisen kehityksen muoto, mutta vain yksi kehityksen suunta. Muuttunut toimintaympäristö mahdollistaa uusia toimintatapoja. Esimerkiksi viime aikoina esillä on ollut yhä enemmän valepoliisi-ilmiö. Lisäksi poliisin toimivaltuuksiin ollaan ehdottamassa uudistuksia. Asiakokonaisuuteen vaikuttaa myös viranomaistoiminnan avoimuus ja vastuullisuus sekä kansalaisten luottamus poliisiin.

Poliisin tehtävissä käytetään merkittävää, välitöntä julkista valtaa tai suoritettavilla päätöksillä tai toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnan toimintoihin. Perustuslain esitöiden ja perustuslakivaliokunnan käytännön perusteella merkittävän julkisen vallan käyttämisenä on pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin. Poliisimiehellä on muun muassa kiinniotto-oikeus.

Perustuslain 118 §:n mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta ja virka-aseman osoittaminen kuuluu 124 §:n mukaiseen julkisen vallan käyttämiseen. Poliisimiehen on oltava tunnistettavissa ja yksilöitävissä. Yksilöitävyys on laaja käsite, jonka tavoitteena on oikeusturvan toteuttaminen. Pääasiassa poliisin yksilöinti ja tunnistaminen tapahtuvat nykyisin virkamerkin ja virkapuvun perusteella.

Sääntelymuutoksen toteuttaminen ei ole ensisijainen vaihtoehto ottaen huomioon mm. oikeusturvanäkökohdat. Poliisin tunnistettavuutta koskevaan sääntelykokonaisuuteen liittyy nimilaattaa koskevan sääntelyn lisäksi virkamerkkiä koskevat säännökset. Asiakokonaisuuteen liittyvät myös muut poliisin toimintakentässä esiin tulleet ilmiöt, kuten valepoliisi-ilmiö ja poliisin toimivaltuuksiin liittyvä kehitys. Nimilaatan käytöstä säädetään poliisin virkapuvusta annetussa sisäministeriön asetuksessa. Sääntely antaa jo tällä hetkellä mahdollisuuden luopua nimilaatan käytöstä muun muassa erilaisiin erityisryhmiin kuuluvien poliisimiesten vaatetuksessa.

Poliisimiehet kuten muutkin virkamiehet voivat joutua virkatehtäviensä vuoksi jo nykyisin laittomien toimien kohteeksi. Tällaisten toimien mahdollisuus tulee pyrkiä minimoimaan erilaisin käytettävissä olevin keinoin. Jo nykyisin on käytettävissä erilaisia oikeussuojakeinoja; rikoslaissa on tällä hetkellä mm. yksityiselämää, kotirauhaa ja kunniaa suojaavia kriminalisointeja. Rangaistavuutta koskevassa arvioinnissa tulisi selvittää onko ja miten voimassaolevaa kriminalisoinnin antamaa suojaa on hyödynnetty tai yritetty hyödyntää.

5) Ruotsinkielisten hakijoiden määrä poliisikoulutuksessa

Ruotsinkielisten hakijoiden määrä on jo pitkään ollut verraten vähäinen, ja valintakriteerit täyttävien aloittajien määrä jää toistuvasti liian alhaiseksi. Tilanne oli sama jo tutkinnonuudistuksessa poistuneen perustutkintokoulutuksen aikana: vuodesta 2006 alkaen perustutkintokoulutuksen päättymiseen asti hakijoita oli alle 100 vuodessa.

Ruotsinkieliseen ammattikorkeakoulukoulutukseen on tähänastisilla hakukierroksilla ollut hakijoita seuraavasti: 128 (v. 2015), 119 (v. 2016) ja 96 (v. 2017). Viimemainituista valintakriteerit täyttäviä oli ainoastaan 12. Tällaisella opiskelijamäärällä koulutuksen järjestäminen on erittäin kustannustehotonta, minkä vuoksi Poliisiammattikorkeakoulu päätti, Poliisihallituksen kanssa käydyn neuvottelun jälkeen, lykätä opintojen aloituksen tammikuusta 2018 elokuuhun 2018. Tällöin voidaan järjestää toinen, täydentävä hakukierros.

Poliisin rekrytointistrategiassa on korostetusti esillä erityisesti myös ruotsinkielisten opiskelijoiden rekrytointia edistävät toimenpiteet.

6) Näkemys poliisin resurssien riittävyydestä ennaltaehkäisevään työhön

Poliisilain 1 §:ssä säädetään poliisin tehtävistä: *PolL 1 § - Poliisin tehtävät*

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.
Poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetyt tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi.
Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa (805/2011) ja rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (806/2011).

Poliisin ennalta estävä toiminta on poliisin kaikkeen toimintaan poikkileikkaavasti sisältyvä toimintatapa ja poliisin ennalta estävän toiminnan strategia (2014 - 2018) määrittelee poliisin ennalta estävän toiminnan kahteen kokonaisuuteen:

1. Ennalta estävästi suoritettu jokapäiväinen poliisin toiminta
2. Erityistoiminta, jossa poliisi toteuttaa toimenpiteitä ensisijaisena tavoitteenaan ennalta estävä turvallisuuden parantaminen

Jokapäiväinen ennalta estävä toiminta kuuluu siis kaikkeen mitä poliisi tekee - se on sekä toiminta- että ajattelutapa poliisin kohdatessa ihmisiä hälytystehtävillä, rikostutkinnassa, liikennevalvonnassa ja lupapalveluissa. Kaikkea tekemistä voi parantaa ja aina voi opastaa sekä valistaa ihmisiä arjen turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Oleellista on myös yhteistyö muiden viranomaisten, järjestöjen ja alueen asukkaiden kanssa - yhdessä tekeminen on voimavara ja myös "resurssi", jota tulee kehittää.

Poliisin ylijohto kehittää ja ohjaa poliisin ennalta estävää toimintaa valtakunnallisen ohjausryhmän avulla. Suureksi haasteeksi ennalta estävän toiminnan käytännön työssä on osoittautunut voimavarojen kohdentaminen reaktiivisesta toiminnasta ennalta estävään toimintaan. Ennalta estävän toiminnan kustannustehokkuus on vaikeasti mitattavissa oleva asia ja sitä ollaan parhaillaan kehittämässä. Itsestään selvää on, että säästöt yhteiskunnalle ja yksilölle ovat suuret, mikäli syrjäytymistä ja mahdollista rikollista toimintaa, äärimmillään terrorismia kyetään estämään ennalta.

Sisäministeriön poliisiosasto on 9.11.2017 käynnistänyt hankkeen (SMDno-2017-1813) poliisin ennalta estävän toiminnan strategian päivittämiseksi.

Poliisin ylijohdon näkemyksen mukaan tulevien valtiollisten uudistusten (maakuntauudistus, SOTE) tuomat mahdollisuudet tulisi hyödyntää optimaalisesti. Jokaiselle poliisilaitokselle voitaisiin perustaa poliisilaitosten ylimmän johdon alaisuuteen päällystötasoinen virka, joka vastaisi poliisin ennalta estävän toiminnan koordinoinnista ja yhteiskuntasuhteista eli yhteydenpidosta maakuntiin, kaupunkeihin / kuntiin, kouluihin, järjestötoimijoihin sekä kansalaisyhteiskuntaan. Kyseisen tehtävän hoitaja linkittäisi poliisin johdolla tapahtuvan moniammatillisen Ankkuritoiminnan, muun poliisitoiminnan ja viestinnän sekä paikallistasolla tapahtuvan turvallisuussuunnittelutyön ja käytännön toimet tiiviiksi kokonaisuudeksi. Tällä pystyttäisiin vastaamaan myös siihen, että poliisin ennalta estävä toiminta saisi aidosti sellaisen panostuksen kuin aiemmin mainitut sidosryhmät odottavat. Joissakin kaupungeissa on poliisikoordinaattori sijoitettu kaupungin organisaatioon. Maakuntauudistusta silmällä pitäen on

järkevämpää, että henkilö toimii poliisilaitoksella sen sijaan, että jokaiseen isompaan kaupunkiin / maakunnan keskushallintoon sijoitettaisiin poliisin turvallisuuskoordinaattori.

Lisäksi paikallistasolla tulisi olla aidosti päätoimisia ennalta estävän toiminnan poliiseja. Nyt poliisin ennalta estävä toiminta on pitkälti toimintaa, joka tapahtuu oman toimen ohella.

Jos halutaan tehostaa poliisin ennalta estävää toimintaa, tulisi siitä tehdä paremmin johdettua ja tavoitteellista toimintaa. Toiminta ei kehity eikä tehostu määräänsä enempää pelkästään oman toimen ohella. Johdetusta poliisin ennalta estävästä toiminnasta on hyviä kokemuksia Helsingin poliisilaitokselta, jossa toimii erillinen ennalta estävä toiminto, joka on muuhun maahan verrattuna hyvin ja selkeästi resursoitu.

7) Raskaan liikenteen valvonta ja onko valvontamäärät sillä tasolla kuin luvattiin, kun liikkuva poliisi lakkautettiin?

- Liikenneturvallisuustilanne ei ole heikentynyt Liikkuvan poliisin (LP) lakkauttamisen jälkeen. Liikenneturvallisuustilanne on LP:n lakkauttamisen jälkeen vuosina 2014 ja 2016 ollut parhaimmalla tasolla sitten 1950-luvun (liikenneturvallisuuteen vaikuttavat useat eri tekijät).
- Poliisinmiesten henkilötyövuodet (htv) ovat tällä hetkellä selvästi alhaisemmalla tasolla kuin PORA III päätöksen tavoitteiden määrittelyssä käytettyinä vuosina 2009 - 2011.
- Liikennevalvonnan htv -määrä on laskenut pääosin samassa suhteessa kuin poliisimiesten htv.
- Raskaan liikenteen valvonnan määrä on laskenut ja raskaan liikenteen toimenpiteet ovat myös vähentyneet.
    - keskeisenä syynä on htv-vähenemä, muut poliisitehtävät ja poliisilaitoksissa tapahtuneet raskaan liikenteen osaajien eläköitymiset (valvonta on aina ollut vahvojen kokeneiden osaajien eteenpäin viemää)
- Poliisin toimintaympäristö on muuttunut parin viime vuoden aikana ja tästä aiheutuneet tehtävien painotukset ovat vaikeuttaneet liikennevalvonnan toteuttamista.

Liikennevalvonnan työmäärä vaihtelee vuosittain ja yleisesti voi todeta, että se seuraa varsin tarkasti poliisin kokonaistyöajan määriä. Yleisesti voi todeta, että jos poliisin kokonaistyötuntimäärä on korkeampi, niin myös liikennevalvonnan työtuntimäärä on korkeampi.

Poliisimiesten htv-määrä on laskenut ja on merkittävästi alhaisemmalla tasolla kuin 2009 - 2011, joiden tietojen perusteella asetettiin PORA III -tavoitteet. Liikennevalvonnan htv-määrä on kuitenkin suhteellisesti mitattuna suuruusluokaltaan samalla tasolla kuin ennen LP:n lakkauttamista. Raskaan liikenteen valvonta on hiukan alhaisemmalla tasolla kuin vuosina 2009 - 2011, mutta kuitenkin htv-määrällä mitattuna samalla tasolla kuin vuonna 2006 ja suhteellisesti korkeammalla tasolla suhteessa liikennevalvonnan kokonaishenkilötyövuosiin kuin vuonna 2006.

8) Lievien rikosten tutkiminen ja tutkimatta jättäminen, vaikutus kansalaisten turvallisuuden tunteeseen

Merkittävin turvallisuuden tunteeseen vaikuttava tekijähän tutkimusten mukaan on nk. katuturvallisuus eli koettu uhka joutua esim. asuinalueellaan yleisellä paikalla väkivalta- tai muun rikoksen kohteeksi.

Lievien rikosten tutkimatta jäämisellä voidaan arvioida olevan vaikutusta rangaistusten yleis- ja erityisestävyyteen. Mitä kategorisemmin rikosvastuu jää tietyissä rikoslajeissa toteutumatta, se on omiaan lisäämään ko. rikollisuutta, mikäli siihen liittyy edes jossain määrin etukäteistä suunnitelmallisuutta.

On myös syytä pitää mielessä se, että vakavampaan rikollisuuteen tavan myötä "rekrytoidutaan" lievemmän rikollisuuden kautta. Riski tähän kehitykseen on luonnollisesti suurentunut, mikäli etenkin nuorten rikoskierteeseen ei ole mahdollista puuttua riittävän ajoissa.

9) Mitä voidaan tehdä rikosten tutkinta-aikojen lyhentämiseksi ja selvittämisprosenttien nostamiseksi?

Rikosten selvittämisprosenttien kohdalla ei ole viimeksi kuluneiden vuosien aikana tapahtunut keskimäärin merkittäviä muutoksia. Voidaan toki todeta, että ns. lähtökohtaisesti pimeiden rikosten (tekijästä ei ilmoitushetkellä ole tietoa) selvitysasteet olleet ja ovat varsin alhaisia. Niistä keskimäärin vain noin kaksi kymmenestä tulee selvitetyksi. Alhaisimmat luvut koskevat ns. pimeänä poliisin tietoon tulleita omaisuusrikoksia. Kuitenkin rikosten selvitysasteet kestävät hyvin pohjoismaisen ja laajemmankin eurooppalaisen vertailun.

Rikosten tutkinta-ajat ovat sen sijaan poliisilaitoskohtaisesti jatkaneet viimeisten noin kymmenen vuoden aikana kasvuaan. Tähän ovat vaikuttaneet mm. rikosten vaativuuden lisääntyminen, rikollisjoukon kansainvälistyminen, uuden lainsäädännön mukanaan tuomat muodolliset velvoitteet sekä myös sopeuttamistoimet, joiden kohteena on ollut erityisesti nk. suurimpia massoja pyörittävä perusrikostutkinta.

Perusrikostutkintaan ei oletettavasti ole myöskään lähitulevaisuudessa kohdennettavissa lisäresursseja. Täten on niin selvitysprosenttien nostamiseksi (/ylläpitämiseksi) ja tutkinta-aikojen lyhentämiseksi on kiinnitettävä huomiota esitutkintaprosessin toimivuuteen ja tehokkuuteen.

- Poliisissa kirjattujen ilmoitusten tehokas esikäsittely ja siihen liitetty rikosten sarjoittaminen ja analysointi
- Esikäsittelyssä myös tehdään tutkinnan rajoittamisesitykset syyttäjälle esimerkiksi jutuissa, joiden tutkinta ei tulisi näytön puutteen tai vähäisyyden johtamaan jutun selviämiseen ja/tai tutkinta ei asian vähäisyyden vuoksi olisi tutkintaekonomisesti tai muutoin tarkoituksenmukaista. Mainitut jutut eivät täten jää kuormittamaan tutkintaa ja resursseja jää enemmän vaativien rikosasioiden tutkintaan.
- Syyttäjäyhteistyö, jonka myötä tutkinta suunnataan alusta alkaen rikosvastuun toteuttamisen kannalta olennaisten seikkojen selvittämiseen.
- Perusrikospaikkatutkinnan (valokuvaaminen, jälkien ja näytteiden taltiointi) ja tilanteen salliessa myös asianosaiskuulusteluiden toimittaminen selkeissä ja yksinkertaisissa rikosasioissa jo paikalle saapuneen ensipartion toimesta
- Poliisiyksiköiden keskinäinen tehokas tiedonvaihto rikostorjunnan tilannekuvan ylläpitämiseksi (rikolliset eivät noudata poliisipiirirajoja)

Tekijäkeskeisen toiminnan kehittäminen, jolloin keskiössä ovat alueen aktiiviset rikoksentekijät. Painopistettä muutettaisiin rikosilmoituksiin reagoivasta tiedustelullisempaan suuntaan, jolloin aktiiveihin rikoksentekijöihin kohdistettaisiin suunnitelmallisesti pakkokeinoja, kuten matkustuskieltoa ja pyrittäisin vaikuttamaan ennen kaikkea uusintarikollisuuden ehkäisyyn.

10) Voitaisiinko Suomeen soveltaa esim. Tanskan mallia tiettyjä tehtäviä hoitavien poliisien pikakoulutuksesta? Tanskassa on kuulemma käytetty 6 kk pikakoulutusta, jonka jälkeen työskentelyä 5 vuotta ja sitten edelleen täydennyskoulutus, jos on kiinnostunut vakituisesta poliisin työstä.

Suomessa toteutettiin vuosina 2010–2014 poliisin koulutusrakenneuudistus, jonka keskeinen peruste oli, että monimutkaistuva turvallisuusympäristö edellyttää poliisin koulutustason nostamista. Ei ole ilmennyt mitään sellaisia seikkoja, miksi koulutuksen laajuuden nyt voisi laskea 1970-luvun tasolle. Tanskan mallia ei tule suin päin soveltaa Suomessa, sillä Tanskassa ei ole vielä tuotettu muutosta koskevaa arviointia, eikä sen vaikutuksista siten ole yksityiskohtaista tietoa.

11) Poliisin varustetason riittävyys terrorismin torjunnassa

Terrorismin torjuntakyvyn parantamiseen on osoitettu lisärahoitusta erityisesti ajoneuvo-, voimankäyttö- ja suojavälinehankintoihin. Hankintojen toteutus on meneillään, rahoitusta on myös tarkoitus hakea EU-rahastoista. Poliisitehtävät ja varsinkin yllättävät tapahtumat (esimerkiksi terroriteot tai sen kaltaiset teot) hoidetaan yleensä työvuorossa ja lähimpänä olevan poliisipartion (ns. ensipartio) toimesta tilanteen alkuvaiheessa. Näin ollen on erittäin tärkeää, että kaikilla poliisipartioilla on osaamisen lisäksi tehtävän hoitamisen kannalta riittävät varusteet ja välineet työturvallisuuden varmistamiseksi ja tilanteeseen puuttumiseksi. Lisäksi työn alla on erityisryhmien (Vati, valmiusryhmä) toimintakyvyn varmistaminen.

12) Arvio Suomessa olevien paperittomien henkilöiden määrästä. Onko harkittu poikkihallinnollista selvitystä, miten paperittomia henkilöitä kohdellaan eri hallinnonaloilla?

Poliisi tilastoi laittomasti maassa tavatut ulkomaalaiset. Laittomasti maassa tavatut ovat heitä, joilla ei ole ulkomaalaislain mukaan oikeutta oleskella Suomessa. Vuonna 2016 poliisi tapasi 2 314 laittomasti maassa oleskellutta ulkomaalaista. Viranomaistoiminnassa ei ole havaittu maassa laittomasti oleskelevien henkilöiden määrän lisääntymistä myöskään vuoden 2017 aikana. Suomi ei ole erityisen houkutteleva maa laittomasti maassa oleskeleville. Ilmasto ei ole otollinen eikä laajoja pimeitä työmarkkinoita ole olemassa. Laittoman maassa oleskelun riski on kasvanut, mutta vielä ainakaan kasvu ei ole poliisitoiminnassa (eikä myöskään tilastoissa) näkynyt. Suuri osa esimerkiksi vastaanottokeskuksista kadonneista on tavattu muualla Euroopassa hakemassa turvapaikkaa, mikä indikoi sitä, että laiton maassa oleskelu Suomessa ei ole houkutteleva vaihtoehto.

Taulukko. Laittomasti maassa oleskelevina tavatut henkilöt kuukausittain ja vuosittain 2013 - syyskuu 2017 (Tilastossa ovat myös ulkomaalaiset, jotka eivät olleet vielä tavattaessa hakeneet turvapaikkaa.)

Kuukausi/vuosi	2013	2014	2015	2016	2017
Tammikuu	325	222	286	171	205
Helmikuu	250	210	277	141	137
Maaliskuu	290	200	262	168	134
Huhtikuu	275	206	258	152	149
Toukokuu	331	214	330	201	263
Kesäkuu	204	212	544	242	214

Heinäkuu	258	193	790	259	203
Elokuu	332	250	1649	204	187
Syyskuu	313	316	6695	212	180
Lokakuu	273	290	2282	252	
Marraskuu	278	300	693	143	
Joulukuu	239	320	220	169	
YHTEENSÄ	3368	2933	14286	2314	1672

Lähde: POHA/KRP

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen selvityksen (2014) mukaan Suomessa oleskelevien "paperittomien" tai paperittomien kaltaisessa asemassa olevien henkilöiden kokonaismäärää on vaikea arvioida johtuen ilmiön luonteesta. Luvatta maassa oleskelevat henkilöt pyrkivät usein kiinniottamisen ja maasta poistamisen uhan takia pysyttelemään erillään tilanteista, joissa heidän maassa oleskelunsa tulisi viranomaisten tietoon. Arviot "paperittomien" lukumäärästä perustuvatkin sekä Suomessa että muissa maissa epäsuoriin tietoihin muun muassa viranomaisten tapaamien "paperittomien" määrästä. Suomessa ilman oleskelulupaa oleskelevien määräksi on yleensä arvioitu ulkomaalaisvalvontaan osallistuvien viranomaisten (poliisin) toiminnassaan tapaamien maassa ilman oleskeluoikeutta oleskelevien henkilöiden lukumäärä.

STM:n aluehallintovirastojen kautta teettämän selvityksen perusteella lukumääräisesti eniten laittomasti maassa oleskelevia henkilöitä on Etelä-Suomessa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella eniten laittomasti maassa oleskelevia henkilöitä arvioitiin kesä-syyskuussa 2017 olevan Helsingissä 500–1000 henkilöä ja Espoossa 100–300 henkilöä. Vantaalla ilman oleskelulupaa arvioitiin olevan 50–100 henkilöä alkuvuonna 2017.

Maahanmuuton ministeriöryhmä hyväksyi poikkihallinnollisen toimenpidesuunnitelman laittoman maassa oleskelun ehkäisyyn ja hallintaan 16.12.2016. Toimenpideohjelma sisältää laittoman maassa oleskelun ennaltaehkäisyyn, torjuntaan ja hallintaan liittyviä toimia, laittomasti maassa olevien palveluiden ja etuisuuksien arviointia sekä kolmannen sektorin roolin tarkastelun. Toimenpidesuunnitelman toteutuksessa seurataan laittoman maassa oleskelun kehitystä ja on tehty ja tehdään tarvittavia toimenpiteitä eri hallinnonaloilla. Osana toimenpideohjelman toteutusta STM on muun muassa teettänyt selvityksen aluehallintovirastojen kautta, ovatko laittomasti maassa oleskelevat hakeutuneet julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin. Selvityksen perusteella laittomasti maassa oleskelevat henkilöt eivät paljolti hakeudu julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin, vaan he hakeutuvat ensisijaisesti järjestöjen ja kirkon sekä yksityishenkilöiden luokse. Yksittäisiä tapauksia on kuitenkin raportoitu niin sosiaali- kuin terveydenhuollossa.

13) Mitä keinoja on rajoittaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen henkilön oikeutta jättää uusi turvapaikkahakemus? Miten uudelleen jätettyjen hakemusten käsittelyä on nopeutettu?

Lainsäädännöllä ei ole rajoitettu eikä voida rajoittaa oikeutta tehdä kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta. Lainsäädännöllä on kuitenkin nopeutettu uusintahakemusten käsittelyä. Jos jättää uuden kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, jossa ei esitetä uusia perusteita hakemukselle, se jätetään tutkittavaksi ottamatta ulkomaalaislain 102 ja 103 §:n perusteella. Samalla tehdään käännytyspäätös. Päätös käännyttämisestä on ulkomaalaislain 201 §:n 2 momentin mukaan heti täytäntöön pantavissa, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Toisen uusintahakemuksen tekeminen ei ulkomaalaislain 201 §:n 5 momentin mukaan estä aikaisemman lainvoimaisen käännyttämispäätöksen täytäntöönpanoa.

Maahanmuuttovirastossa uusintahakemukset on ohjattu nopeasti arvioitavaksi sen osalta, onko asiassa esitetty mitään uutta perustetta. Jos on, tämä johtaa sitten uuteen puhutteluun, tutkintaan ja päätöksentekoon. Jos ei ole mitään uutta perustetta esitetty, tehdään siis tutkimatta jättämispäätös. Ne uusintahakemukset, jotka eivät edellytä uutta puhuttelua ja päätöstä, ohjautuvat Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikössä ns. fast track -tiimeille nopeaan päätöksentekoon.

Maahanmuuttovirasto on poliisin kanssa sopinut pikaisesta yhteydenotosta ja asian arvioinnista, jos vielä käännyttämispäätöksen täytäntöönpanovaiheessa tehtäisiin uusi kansainvälistä suojelua koskeva hakemus.

Yleisin syy tehdä uusi hakemus (ja samoin myös valitustuomioistuimesta Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi palautuksen syy) on kääntyminen kristinuskoon. Tällöin tulee aina suoritettavaksi uusi puhuttelu ja päätös. Huomioiden KHO:n vuosikirjapäätöksen (KHO:2017:63), perusteiden selvittämisessä edellytetään hyvin tarkkaa tutkintaa.

14) Turvapaikkahakemusten määrä vuonna 2017. Hakemusten jakautuminen täysin uusiin, siirrettyihin ja uudelleen jätettyihin hakemuksiin

TURVAPAIKKAHAKEMUSTEN MÄÄRÄ VUONNA 2017		
	toteuma 30.9.2017	vuosi 2017 arvio
Suomesta turvapaikkaa hakevat (uudet hakemukset)	2 218	3 000
Uusintahakemukset	1 306	1 800
Dublin-asetuksen perusteella Suomeen käsiteltäväksi palautetut hakemukset	394	525
yhteensä	3 918	5 325

15) Hallinnonalan kipupisteet vuoden 2018 talousarvioesityksessä

Viime vuosina sisäisen turvallisuuden resursseja on kyetty jopa lisäämään vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Toisaalta toimintamenosäästöt ja muut tehdyt leikkauspäätökset pienentävät toimintamenoja myös meillä kumuloituvasti siten, että sisäisen turvallisuuden toimijat joutuvat etsimään koko ajan haastavassa toimintaympäristössä uusia, tehokkaampia ja tuottavampia toimintamalleja vähenevien resurssien takia. Vuoden 2018 talousarvioehdotuksen loppusumma on melko tarkkaan 1,5 mrd. euroa. Vuonna 2021 loppusumma näyttää 1,3 mrd. euroa, vähennys siis neljässä vuodessa on 200 milj. euroa. Toimintamme ollessa vahvasti henkilömenosidonnaista, ennakoisi tämä kehitys toteutuessaan vaikeita päätöksiä jo muutaman vuoden päähän.

Suomen sisäinen turvallisuus on sidoksissa muiden EU:n jäsenvaltioiden ja naapurivaltioiden turvallisuustilanteisiin. Keskeisiä teemoja budjettivuonna 2018 ovat terrorismin torjunta, maahanmuutto, rajaturvallisuus, kyberturvallisuus ja hälytystoiminta. Myös kansainväliset velvoitteet asettavat vaatimuksia toiminnalle.

Suomen turvallisuusympäristö on monimutkaistunut. Uudet haasteet ja tehtävät edellyttävät viranomaisilta asianmukaisia suorituskykyjä. Viranomaisten vähenevät resurssit ovat

edelleen pääosin sidottuja vakiintuneiden kriittisten perustehtävien hoitamiseen. Monimuotoisiin turvallisuusuhkiin vastaaminen käyttää samoja rajallisia voimavaroja. Haasteellinen tilanne edellyttää viranomaisvoimavarojen huolellista uudelleenarviointia ja pitkän tähtäimen resurssisuunnittelua, jolla toivottavasti päästään vuosittaisista "tempoilevista" määrärahaleikkauksista, jotka hankaloittavat toiminnan pitkäjänteistä suunnittelua.

Sisäisen turvallisuuden strategian toimenpiteet on määrä toteuttaa ennen vuonna 2020 eduskunnalle annettavaa seuraavaa selontekoa sisäisestä turvallisuudesta. Toimenpiteiden tavoitteena on, että Suomi on hallitusohjelman mukaisesti maailman turvallisin maa myös vuoden 2020 jälkeen. Sisäisen turvallisuuden strategia toimeenpannaan valtionhallinnossa osana eri hallinnonalojen toiminnan ja talouden suunnittelua sekä tulosohjausta.

Strategisten tavoitteiden ja niihin liittyvien kipupisteiden lisäksi on mainittava hallinnonalallamme, erityisesti poliisilla olevat ongelmat toimitilojen vuokriin ja kuntoon liittyen. Poliisi on tilannut Senaatti-kiinteistöiltä katselmuksen kaikista Senaatin omistamista toimitiloista ja niiden lähivuosien remontointitarpeista. Katselmuksen on tarkoitus valmistua vuoden loppuun mennessä. Tilanne on huolestuttava ja toimitilakulujen ennakoidaan kasvavan merkittävästi lähivuosina. Useissa poliisin toimitiloissa on jo paljastunut mittavia sisäilmaongelmia.